

MAGYAR NÉZŐ

írja: *Boldizsár Iván.*

SIMÁNDY BÉLA, lelkes tanyai tanító, egy Hódmezővásárhelyi tanyára összegyűjtött néhány fiatal magyar író és újságíró. Volt köztük úgynevezett jobboldali és úgynevezett baloldali, volt új népies és volt vén csákyás, volt neokatolikus és volt ó-radikális, volt pap és volt dühödtt egyházfaló. Ami egybefűzte őket, az a fiatalság volt, nem az, hogy legtöbbjük keresztlevelében az évszám 19-cel kezdődik, hanem az a feszültség és az a magatartás, amit az ember olyan szorongva nevez fiatalságnak. Mennyi mindenben akarhatnak ezek ugyanazt — gondolhatta a néző, ha együtt látta őket a vasúti kocsiban. Hiszen tulajdonképpen két találkozás volt ez, nemcsak az íróké a tanyával, hanem az íróké az írókkal is. Az elsőtől talán még többet is vártunk: a találkozások kezdetét, egy közösség alfáján s ami lett, az írástudók újabb árulása volt, de most egymást és az együttműködés lehetőségét árulták el. Hírlapi polémiai, cikkek és ellencikkek voltak e tanyai kirándulás egyetlen eredménye. Még foglalkozni is kár velük, hiszen napilapokba írták s van-e avultabb, kevésbbe időszerű dolog, mint a tegnapi újság?

IGAZ, A TANYAI ÚT CÉLJA NEM AZ VOLT, HOGY AZ ÍRÓK egymást, hanem, hogy a népet ismerjék meg. S a nép őket? Iróembert a betűjén keresztül lehet csak megismerni, a hangja mindig torzítás. Ezért, ha benn is volt a programban az ismerkedésnek ez a fele, a beszédekből és az előadásokból a tanyai magyarok csak azt ismerhették meg, hogy ez az író úr hosszú és vékony, a másik pedig alacsony és folyton ismeretlen latin írókat idéz. Hogy az írók megismerték-e vagy jobban megismerték-e a népet, azt nem tudjuk, legfeljebb remélhetjük. Innen messziről, az újságok beszámolóiból azonban, úgylátszik, hogy éppen a legfontosabbról feledkeztek meg. Magyar írónak, ha falura vagy tanyára megy, tanulnia kell, nem tanítania. Ezek az írók pedig bizony a maguk politikai meggyőződését — vagy nevezük szebben: világnézetét — akarták a parasztba beleprédikálni. A jóakarát és a segítenióhajtás megvolt bennük, ezt senki sem kétli, de hiányzott belőlük az alázat. Mert szónokolni lehet a népről a tanulni és megismerni kívánás alázata nélkül, de írni nem.

ITT VAN AZ ŐSZ, ITT VAN ÚJRA S VELE A SZEMINÁRIUMOK, vitaesték, munkaközösségek, előadássorozatok, klubdelutánok és megbeszélések meghívóinak beláthatatlan paksamétája. Ősszel minden egyesületben és álegyesületben megindul a munka, heteken át vadásznak valami épkezláb programra és «jőnevé előadókra». Középeurópa, a szocializmus, a magántulajdon, az irodalmi jobb- és baloldal, a telepítés... folytatni nem kell, mert szinte gombnyomásra fújja tovább mindenki, aki az első néhány témát elolvassa. Ha ezeket az előadássorozatokat csakugyan azok látogatnák, akiknek a jobbindulatú rendezők szánják, olyanok, akik tanulhatnak belőle, akkor nagyon tiszteletreméltó lenne minden ilyen vállalkozás.

Az elmúlt őszők és telek tapasztalata azonban azt mutatja, hogy kialakult egy kicsi, de utálatos csoport, amely ezeket a szellemi meccseket sorralátogatja és cinikus, fölényes, mindent tudó és mindent jobban tudó modorával úgy kisajátítja, mint az árveréseket az árverési hiénák. Ezek számára igazán kár vitaestéket rendezni, hiszen mindenütt csak azt folytatják, amit lenn a kávéházban elkezdtek.

KEVESEN TUDJÁK, HOGY AZ IRODALOM ÚJ MŰFAJJAL GAZdagodott, egy budapesti kiadó kiadásában, de német nyelven megjelent az első keresztregjtvény-detektívregény. Kiadói szempontból az ötlet föltétlenül szellemes, hiszen a keresztregjtvény és a detektívregény a két legelterjedtebb szellemi narkotikum manapság. Hogy azután a kettőt össze lehet-e kapcsolni! Ez is jó, az is jó, milyen jó lehet a kettő együtthalapon, az a csokoládé és újhagyma együttes fogyasztásának régi problémáját veti fel. De meg kell hagyni, hogy csak addig, amíg az ember a kirakat üvegén keresztül nézi a szép pasztellbarna könyvet. De az ember megveszi, látja, hogy már maga az elgondolás is eléggé szellemes: mindenütt, ahol a detektíveknek valami új bogot kell megoldania vagy új nyomot kell fellelnie, az olvasónak is meg kell birkóznia egy-egy keresztregjtvénnyel. A könyv megírása maga pedig annyira mély és lélektani, hogy az ember szeretne az írójától valami komolyat is olvasni. Ámbár nem tudhatja, hogy nem olvasott-e már, mert csak valami pompás detektív sejtethi, kicsoda rejtőzködik az Oliver West név mögött. Utána kellene járni a pesti szerkesztőségek táján.

S HA MÁR A DETEKTIVREGÉNYNÉL TARTUNK, SZINTE lovagi kötelességünk, hogy egy kicsi védőbeszédet mondjunk mellette. Detektívregény és detektívregény között ma már csaknem akkora a különbség, mint regény és regény között s ha a műfajt védjük, biztosan nem a silányáért tesszük. A mai «igazi» regény egyre jobban és jobban háttérbe szorítja a mesét. Korunk legnagyobb regényének Thomas Mann Zauberbergjét szokták emlegetni, de akit nem tart vissza az irodalmi sznobság, az bizvást hozzáteheti, hogy a legunalmasabb is. Az olvasónak pedig — nemcsak az úgynevezett közönségnek, hanem minden olvasó embernek — bizony első-sorban mese kell. Romantikus mese, ahol a félelem- és gáncsnélküli lovag legyőzi a hétfejű sárkányt, az aljas cselszövőt vagy a nagystilú, kontinenseken gondolkozó fezőrt. Az elmúlt századok népfantáziájának hőse a katona volt, ma a detektív. Akkor a külső háború izgatta, ma az a belső, amit a társadalom megszakitás nélkül vív a gonosztevőkkel. A népnek ki kell élnie a romantika iránti vágyát s erre semmi sem alkalmasabb és ártalmatlanabb, mint a detektívregény. Ne nevezzük ezt kortünetnek, hiszen az emberek a múlt században sem Dosztojevszkit olvasták, hanem az idősebb Dumast, vagy még régebben nem Dantét, hanem a lovaghistóriákat. S erkölcsi szempontból a mai detektívregény még haladást is jelent Dumassal vagy Suevel szemben, akik minden fejezet végén hekatombát rendeztek hőseikből. A detektívregény egy darabját szövi annak az illúzióknak, amely nélkül vajjon ki tudna ma megélni?

SZÁZHÚRÚ HEGEDŰ A CIME ANNAK A HELYRE KIS KÖNYVECSKÉNEK, amelynek szerkesztőjét már csak azért is elhallgatjuk, mert bármit is írnak róla, neki csak az a fontos, hogy nyomtatva lássa a nevét.

«Százhúrú hegedű»: ha az ember képszerűen maga elé gondolja, el kell borzadnia. Hogyan festhet az a szegény hegedű négy helyett száz húrral? De ez az elképzelt borzalom semmi ahhoz képest, amit az embernek egy-két verszet elolvasása után éreznie kell. Csak el kell gondolni, hogy minden Istentől elrugaszkodott rigmusfaragó a száz húr egyikévé válhatott, ha — lefizette a megállapított taksát. Ez a taksa természetesen honorárium a kitűnő antológia szerkesztője számára, de az ismeretlen tehetségeket felelő, vállalkozókedvű kiadó sem jár éppen rosszul. A száz költő mindegyike legalább öt példányt vásárol a maga, a rokonsága és a «tisztelő» számára. Ez ötszáz könyv, darabonkint két pengőért. A szedés és a nyomás pedig jóval kevesebbe kerül 1000 pengőnél. És még mondja valaki, hogy Magyarországon rossz üzlet a vers...

AZ ÚJ FOLYÓIRATOK EGÉSZ SOROZATA MEGINT CSAK AZT mutatja, hogy izig-vérig «alapalító nemzet» vagyunk. A «Válasz»-t, a Németh László—Tamási Áron—Szabó Lőrinc—Illyés Gyula fonala köré kristályosuló harmincas írócsoport lapját az előkelő és tiszta szellemű Sárközi György szerkeszti néhány hónapja. Ortutay Gyula hungarológiai folyóiratának «Magyarságtudomány» az eléggé erőszakolt címe. Kerényi Károly és Németh László, a tudós és az író szövetkezéséből «Sziget» címmel indul egy rossz szóval újhumanistának nevezhető félévi folyóirat. A Magyarországon betiltott kolozsvári «Korunk»-nak a «serdülő» magyar közönség számára átdolgozott kiadása «Gondolat» címen jelenik meg havonkint. Más a szerkesztője és mások is az írói, mint a «Korunk»-nak, de ezt az ember csak akkor veszi észre, ha a neveket tüzetesen összehasonlítja. Az úgynevezett dialektikus marxizmus úglátszik nagyon egy kaptafára húzza az emberek gondolatmenetét. Ugyanez a garnitúra a szerencsétlenül és unalmasan megválasztott «Vi ágirodalmi Szemle» elnevezéssel még egy lapot megjelentet. Honnan a pénz, honnan? Néhány egészen fiatal író a «Keresztmetszet»-ben kísérel meg «tisztá» irodalmat írni. Akinek a lapját kifejejtettük a felsorolásból, ne vegye sértésnek vagy mellőzésnek, mert e folyóiratokról érdemben majd legközelebb szólnunk. Most csak ki kell mondani azt, ami az ember torkát a sok lap elolvasás aután összeszorítja s nem tudja, sirjon-e vagy nevensen: jóformán minden cikkben, minden oldalon, minden mondatban a népről, a népről, a népről van szó s e rengeteg és lázas alapítás között nem akad ember és nem akad pénz olyan lapra, amit nem a népről, hanem a népnek irnak.

LELKEM ARANYFÖLDJÉT...

Lelkem aranyföldjét
Gyémánt eke szántja,
Rózsafa borona
Gyönggyel borondlja.

Hej, micsoda nyár lesz,
Szerelengkálászos,
Csóknap sugarától
Örömdéliabós.

Arató leszek én,
Te a marokszedőm,
Ölelést aratunk
A boldogságmezőn.

Szerelémkévéből
Rakunk toronykazlat,
Ha megáld az Isten
Gazdag leszek, gazdag!